

List izhaja vsak petek

in velja za navadne naročnike s poštino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude kat. - pol. društva je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku **Matiji Kravanja-I** v mnskih ulicah h. šte. 386. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. — Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznani samo enkrat natisne, 8 sold, če dvakrat, 12 s., če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Prenaredba bogoslovskih učilišč.

Naši ljubeznjivi ministri v novi dobi so se šolskimi in družimi brezverskimi postavami slovesno obljubo nasproti najvikšemu dušnemu pastirju katoličanov prelomili in se s tim sicer lažnim liberalcem ali novošegnim ajdom prikupili, v ubogi Avstriji pa že tako zadosti hudi prepir še bolj podkurili. Ali to ni še zadosti; pruski Bismarek in bavarski Lutz sta že daleč pred njimi v takih prenarodbah, ki katoličane ukleniti hočejo; — in to našega ministra Stremayr-a ne pusti pri miru; on hoče una dva doteči in ž njimi slavo deliti, zategadel se sem ter tje oglašja proti jezuitom, v tem, ko se po drugi strani podpirajo starokatoličanske namere, in postavljajo župani in beriči za varhe oznanovalec božje besede v cerkvah itd. Str. pa dobro ve, da vse to nič ne zdà, dokler so duhovni tako uneti (ali po liberalsko „fanatični“) za vero in narodnost, ker ljudstvo jih spoznava za svoje prave učениke, druge pa za zapeljivce; duhovni skrbijo za dušni blagor izročnega jim ljudstva in ne zamujajo, krepko se boriti za njegove pravice. To minister in liberalci sploh vedó in tudi spoznavajo, da uzrok takega fanatizma (?), s katerim vero in narod branijo, je njih odgoja v škofovskih semeniščih, ker tukaj so skoraj popolno neodvisni od vlade; — viši pastirji nimajo pri njih izobraževanju nič drugega pred očmi, ko, da iz njih koristne učениke za ljudstvo napravijo, in jih tedaj vnemajo za vero in narod.

Da bi se pa taki liberalcem neugodni vzreji v okom prišlo, mislila je naša vlada že davno, ali doslej le pri želji ostalo, izvršila se želja ni. Zdaj pa, ko znabiti Stremayr meni, da je se svojimi 500.000 gld. nekaj duhovnov na limanice vjel in se prepričal, da je marsikak miloščine državne potreben, sklenil je poskusiti, kakor namreč oficiozna „N. f. P.“ naznanja, kako bi se dala sedanja škofovska semenišča ob njih upliv pripraviti in bogoslovna učilišča na univerzah prenarediti v državne šole.

Ta od vlade navdihovani list pravi, da je Stremayr že, ko je v prvo minister bil, izdelal dotičen načrt, kojega je Döllinger pregledal in odobril. Nastopil je za njim Iireček in vrgel pod klop ta načrt z pomenljivimi besedami: „Zahvalimo Boga, da imamo take bogoslovne šole.“ Iireček je padel, Stremayr zopet na krmilo prišel in ž njim na novo od Döllingerja poterjeni načrt. Dal ga je pregledati in natisniti v oficiozni knjižici pod naslovom: „Prenaredba kat. teologijskih učilišč avstrijskih“. Zrno cele razprave je to: Teoretično izobraženje bogoslovcev mora biti znanstveno, popolno in celo teologijo obsegati; to izobraženje pa je del javnega državnega nauka, ono pripada bogoslovskim fakultetam in upotrebuje zategadel k svojemu razvoju, da se odstranijo škofovska semenišča in samostanske šole“. Bogoslovci bi morali, kakor pravi brošurica, tri leta obiskovati univerzo in po dovršenih teoretičnih studijah, bilo bi jim dovoljeno (!), stopiti v škofovsko semenišče, da se praktično izurijo za svoj stan. In tako, pravi „N. f. P.“, bi bil v napravi teologičnih fakultat, kot državnih naprav, velik napredek, in ta bi bil tem večji, ker bi se po *nemški* *) preda-

valo in bi profesorje sama država imenovala. Te besede vladnega lista nam kažejo, kam pes taco moli.

Liberalci hočejo, kakor povsod, tudi v verskih rečeh svoj centralizem usiliti; oni hočejo bogoslovce iz sedanjih domačih semenišč na vseučilišča privabiti; tam jim hočejo po naprednjaških profesorjih, kakor v žalostnih časih Jožefa II., prižigati luč nemške vednosti, odtrgati jih bolj in bolj od glavarja sv. cerkve in za državno cerkev pripravne storiti. Neposrednje, si mislijo liberalci, bo ta naredba upljivala tudi na narodno mišljenje bogoslovcev; oni ne bodo več doma med narodom, ampak oddaljeni, in, kar je največ, državni — centralistični — profesorji jih ne bodo, kakor dosedanji, budili, da naj ostanejo narodu verni sinovi in učениki, marveč jim bodo edino zveličevavni nemški centralizem priporočali.

Liberalci so si s tim res kaj dobrega za svoje namene umislili, — ali jim bo pa šlo to po godu, je drugo vprašanje, kteremu je odgovor lahak. Oni tudi čutijo, da jim ne bo šlo z lepim, da bi kar ukazali in bi se spolnilo; — zategadel kažejo na drugi strani vprašanje „o kōngru.“ Če hočete, da poboljšamo dohodke nižemu duhovstvu, porečejo škofom, sprejmite naše prenaredbe. Da pa v to ne bodo mogli naši škofi, čeravno poznajo revni stan duhovščine, privoliti, je očevidno, ker njim mora biti bolj pri sercu prava odgoja v verskem in narodnem oziru, ko centralistična in pogubivna, podobna tisti iz časov Jožefa II. Tako pa bo moral Stremayr spet kaj novega izduhtati in druge limanice nastaviti, če bo hotel narodno duhovščino centralizmu pridobiti. — Nadjamo se pa, da on tega ne doživi.

Dopisi.

Z Bovškega, 11. avgusta — „Kje dom je moj, kje dom je moj? — Tam, kjer Soča v divjem kraju — vije se v zgubljenem raji!“ Dalje ne gre s petjem; ne vem, ali žile nimam, ali mi kaj družega sapo zapira. Brž ko ne bo kaj družega. Naši divje-romantični hribovi, sosebno zdaj po leti, bi že še človeka navdihovali, ko bi jih gledal le tako po sanjarsko, a kaj, ko je po njih in pod njimi suhoparna prōza! Čudno je včasih na svetu! Stari so peli: „Donec eris felix, multos numerabis amicos“, našemu, sploh sebičnemu času na čast pa moram jez potrditi, da sem ter tje je ravno nesreča ali kaka nezgoda, ki ljudi pozornost kam, ali na koga, ali na kaj zavrača. Ne le naravoslovci prihajajo bolj pogostoma k nam, nego nekaj, tem več tudi neke izrečne, nenavadne komisije pričakujemo med naše gore. Da ne bodeš, dragi čitatelj, dolgo ugibal, kaj hočem reči, povem ti, da mislijo dve naši vasi prenesti drugam, kakor je vihar nekaj listje vzašal iz gojzdov, ko so še pokrivali vse naše gore. Pa ne, da bi kdo mislil, da se šalim. Znano je, da se obliče naše zemlje nevidoma skor, a neprestano spreminja. Dež in raznotere razjedne moči v zraku store, da kamenje razpade in sprsteni, in da se še mnogotere druge premembe godé, da si ne vselej v zgodovinskih dobah, ampak v geologijskih, kojim oko človeško le težko sledi in koje le po napredujočem znanstvu razbistreni um razmotruje. — Ako se obrneš od Bovca, ne poleg Koritnice proti Predelu, ampak po tesni Sočki strugi proti jutru, prideš do sel Soča in Trenta. Dolina med 7000 čevljev visokimi gorami (Triglav meri 9045') k večemu četrto ure, po mestih le nekaj minut široka, le toliko, da se rečica Soča po tesnoti naprej posiluje. Dokler so bile gore še obraščene, ubranili so gosti gozdi marsikaj, kar je zdaj prebivalcem vsakdanja nadloga. Posipanje razpadlega kamenja (mehkega dolomita) vzrokuje, da se od leta do leta nove gromade razvalin ali gramoza narejajo. Kedar močan dež svet razmoči, uderó se in valé doli ogromni plazovi kamenja in kakor neke kaluže ter

*) Nemški jezik za predavanja hočejo vpeljati zato, ker imajo oni latinščino za preokorno, nemščino pa za edinozveličavno. Ur.

zakidajo njive, senožeti, poderejo hiše, in mnogokrat gre ljudem za življenje. Ti plazovi so nevarniši, nego snežni plazovi, ki so druga nadloga teh krajev. Gojzdi so nekaj, kakor prst in kamenje, tudi deževnico in snežnico vzdrževali in tako se ni manjkalo izvirkov, ki so imeli reden odtok; zdaj se udara vsa ulaga h kratu doli, naglo odteče, in en dan po plohi nimajo večasih ni ljudje, ni živina s čem napajati se. Še mnoge druge narurne prikazni, ki so vzrok ondašnjim revam in težavam, bi lahko našteval, da ne bi me to daleč odvrnilo od mojega namena, ki je ta, da kažem, kako se mora goditi v tacih okoliščinah sta, novalcem onega dola, katerih štejemo 1500 duš. Davno je že znano, da jih njih kraj ne more živiti. Zdaj gre za to, da uradna komisija, sestavljena iz zvedencev in uradnih oseb, to potrdi. Po tem bo dotičnim gosposkam skrb, da za Trento in Sošo, kakor bodi, kaj preskrbé, ali pa, da jim odkažejo v družih krajih prostora, da se preživé. In tako naj nastopi potlej, — ne sicer še ledena doba, kakoršno naši Evropi noter doli do srednje Italije prerokujejo, — ampak puščava. Namesti ljudskih selišč bo gnjezdil le ser, namesti človeškega glasu, odmeval se bo le krokot grebenskih jastrebov, in zimske tihote ne bo motilo nič, nego votlo bobnenje ali treskanje plazovin. Evo, prihodnjo osodo Sočke soteske od Triglava proti zahodu! evo nenavadno zemljeljsko-gospodarstveno prikazen!

Od Branice, dne 12. avgusta 1872. Omika i svoboda, to ste zvezdi voditeljici sedanjemu času. Res, lepi besedi prelepega pomena! Ali človek, ki ina kaj pravega razuma o pravi svobodi i omiki, pač ne vem, ali bi se bolj jezil ali žaloval, ko vidi, kako napačno se pogostokrat razumeva i rabi omika i svoboda. So ljudje, ki si, kdo ve, koliko omike ali izobraženosti prilastujejo samo zaradi tega, da so se priučili od kakih nezrelih (da ne rečem kaj več) meščanskih ljudi, zaničevati kar so njih pošteni predniki spoštovali i čestili; i pa da si izmišljujejo i raznašajo kake nove ali večidel podgrete neslanosti i hudobije. I te i take neumnosti pa hudobije predrzno izvrševati—to naj ti bo svoboda! V dokaz en zgled.

Braniška dolina daja mnogo delalcev i služabnikov pa služabnic prostornemu Trstu. Ti ljudje se preradi navzamó tržaške „omike“, t. j., od nekakošnih tamošnjih ljudi se mnogokrat navadijo, veri, cerkvi i vsemu, kar je sveto, posmehovati se i vsemu zabavljati;—postanejo „omikani“, po njih mislih—bolj razumni, ko nevedni kmečki ljudje, ki.... I, kakor so videli tam uganjati pustne norčije, tako skušajo jih tudi doma. I zakaj ne! vsaj vedo, da so — „svobodni“, kali?!— Tako ste dve ženski iz vasice nasproti izlivu Branice v Vipavo svojo „omiko“ (da ste se povzdignili nad tesno ljudsko mnenje), i pa svojo „svobodo“ (da si upate svojo brezbožnost hudobno razgrniti) dejansko razkazavali s tem, da ste v D. prišle na ples po cerkveno *) napravljene—pa menda ne v čast sv. Lovrencu?!

Dogodak sicer ni vreden besede, a vredno je pri tem razmišljavati, koliko ljudstvu i splošnej pravosti (moralni) ali spodobnemu obnašanju škodujejo napačni pojmi o svobodi i omiki. Pri tej priložnosti zopet povdarjamo silno potrebo katoliškega, ali še rajši katoliško-političnih društev v našej domovini, ki ne bi samo politike delala temveč tudi skrbela, da se ohrani i utrdi v narodu spodobno obnašanje, nasproti pa zapré pot razprostirajočemu se brezbožtvu. — Drugoč morda spregovorimo nekaj besedij o ljudskem izobraževanju. Danes le še nekaj malega na uho kat.-polit. društvu (ital.) v Gorici.

Po vsem Avstrijskem se napravljajo posebne pobožnosti za blagostanje sv. cerkve i za sv. Očeta. Skrb i vodstvo take pobožnosti za Goriško je menda prevzelo kat.-polit. društvo (ital.), ter odločilo, da vse (?) fare naše nadškofije gredò v skupnem sprevodu na sveto Goro. Čuditi pak se moramo, da omenjeno društvo, do danes še ni tega sklepa dostojno naznanilo slovenskemu ljudstvu. Vprašamo tedaj resno, ali misli i kdaj tudi slovenskim gg. dekanom i župnikom svoje vabilo razposlati? *).

Iz Kanalske doline, 13. avgusta. — „Kar je za ustanovljenje kat.-politiškega društva treba, opravi se v kratkem“, naznanjaš, dragi mi „Glas“, v listu na poskušnjo, ali jez brbram in iščem po vseh predelih dozdej došlih mi listov, o imenovanem

*) E, zaabiti, da ste, gosp. dopisnik, vendar—le preveč pessimist. Jez stavim, da ni bilo na tej obleki družega, nego kaka moderna „seconda cottula“ (površno krilo), kakor jej pravijo naše Goričanke. *Stavec.*

*) Katoliška družba—tako smo vsaj mi njen program razumeli—ne namerja, vseh far naše nadškofije v svojo procesijo spraviti, ampak le mesto Gorico in pa mestu, oziroma, sv. Gori bližje vasi. Dotično vabilo se je priobčilo za Slovence po „Glasu“, in udom svojim je menda družbino vodstvo tudi še posebej vabilo s programom poslalo. Vsem dekanom in župnikom poslali ga, ne gre, in bi tudi nič ne pomagalo, ker se iz preoddaljenih krajev ljudje ne morejo lahko procesije udeležiti, kakor se samo po sebi razumé. Bližjih krajev duhovniki pa naj uredijo stvar tako, da se njih ljudje o pravem času v veliki cerkvi v Gorici, ali pa v Solkanu glavni procesiji pridružijo. Če se tisti dan tudi iz daljnjih far procesije napotijo na sv. Goro, tem bolje. *Ur.*

društvu pa ne morem ni duha, ni sluha dobiti. Saj ne bo morda nam tako potrebno društvo zaspalo, predno se ustanovi?! Je li storil tacito consensu (oho!) pooblaščen osnovalni odbor vže kaj v ta namen? So se li pravila dotičnej gosposki vže vročila v potrjenje? So morda v našej dobi pod ministrom Stremayer-om, o katerem židovski listi govorijo, da je največi prijatelj jezuitov, mogoče še celo preoblečen jezuit, katoliško politična društva prepovedana, *) kali! „Glas“! ko o drugem govoriš in marsiktero na pravem mestu, čeravno ne vsem po godi, poveš, ne molči mi dalje o tej stvari. Imel bi biti po tvojem prvotnem namenu glasilo kat.-političnega društva, — pa glasilo brez društva, — kako se ta stvar strinja? Spominjaš se gotovo še lahko, da se ti nasprotnikov, očitnih i skritih, ne manjka, in bojim se, da bi ti zamogli zavoljo tvojega molčanja marsikterega omahljivca odvrniti rekoč: namen ni jim bil ustanovljenje društva, namen jim je bil ustanovljenje časopisa, da zamorejo začeti prepír v domačem tabru po lastnem organu nadaljevati.

Dne 2. septembra, dan slovesnega sprevoda na sv. Goro, se bliža, a od nobene strani se ne čuje, bodo se li slovenske občine ž njih duhovniki vdeležili, ali ne. Mnenje moje je, da bi se imeli udeležiti, in sicer, kolikor mogoče, v prav obilnem številu. Tu je prilika, očitno in določno pokazati, da smo katoličani, da nas v resnici boli žalostna osoda našega preljubega duhovnega očeta, rimskega papeža, da naše prošnje izročimo po srednici Mariji Devici njenemu Sinu, ka se usmili svojega namestnika na zemlji ter ga reši oblasti brezbožnih sovragov. Bo li nas morda to motilo, da je slovesni sprevod osnovan od laškega društva? Bomo li pri tej priliki narodnost našo više cenili, kot čut, da smo katoličani, vsi otroci enega Očeta? Zamogli bi pa, ker časa obilo ne ostaja, prečastiti gospo lje dekani drugim duhovnom v dekanijah naznaniti, kako da mislijo stvar urediti. Iz dekanij: Črniče, Komen, Št. Peter in Ločnik združili bi se lahko romarji vže v Gorici z deležniki Goriške dekanije; — Iz Kanalske doline bi se pa lahko napravila posebna procesija; njej bi se pridružili Bovčani, Kobarideci in en del Tomincev, drugi del bi s Cerkljani po Čepovanski dolini na Sv. Goro prišel. Akoravno bo precej avgust pri kraju, ostaja vendar časa dovolj, da si prečastiti gospodje dekani stvar preudarijo in se zgovorijo ter tudi drugim duhovnom svoje mnenje naznanijo, da se bo moglo vernim, česar treba, naznaniti, da se, če jim bo le mogoče, procesije udeležijo. **)

Opazka uredništva.

Veseli nas, da Vas ustanovljenje društva zanima; to je dobro znamenje. Da bi le vse naše omikance javne zadeve, cerkvene, narodne in občno-politiške tudi tako mikale! Kedar bomo vedeli o zadevi kat.-pol. društva kaj gotovega povedati, koj vse naznanimo. Kar se pa „Glasu“ tiče, mora biti on občno, vse zadeve obsegajoče, a ne samo društveno glasilo: tedaj je delovanje njegovo prav lahko tudi neodvisno od društva. Za krive misli, ki jih utegne kdo imeti o njem, nismo mi odgovorini. „Glas“ naj sodi vsak po tem, kar črno na belem prinaša, in ne po tem, o čemur se komu le sanja, da namerava pisati. — Vse prijatelje našega lista in vse, ki znajo poštene naše namere ceniti, prosimo prav uljudno, da bi o somnji sv. Jerneja, v ponedeljek, 26. t. m., osnovalnemu odboru ali uredništvu odkritosrčno svoje mnenje o „Glasu“ in kat.-pol. društvu razodeti blagovolili.

S Krasa, 13. avg. — t — Suše, hvala Bogu, ni več, ali toče žalostni nasledki kažejo se marsikje, in tako nam je vzlasti, kar se tiče vina, splavala veči del po vodi še tista mrva upanja, ki smo ga prej imeli. Kako bo prihodnje leto z davki, ni težko uganiti.

Ni ga menda okraja, da bi s plačevanjem davkov tako zastajal, kakor naš Sežanski. Vemo, da je ubožstvo sploh veliko, a posamni obdačenci so že zmožni plačevati. Slišim, da znašajo zastavki kakih 200 tisuč gold. in da nekteri niso že 30 let nič plačali, kar se mi zdi neverjetno, čeravno mi je znano, da je bil rajniki naš rojak, okrajni glavar Polaj, jako prizanesljiv v tem, kakor tudi v marsikaterem drugem oziru. K starim davkom in dokladam je prišel lani še šolski davek, kateri plačevalcem narvoč preglavice prizadeva, tem več, ker se ljudje v novih šolskih rečeh še prav malo razvedavajo. Vendar pa, — tako se pripoveduje — se nam lanska šolska doklada vsa odpusti, razen nekega zneska, ki ga je treba za nagrade duhovnim učiteljem za preteklo leto. In tako bi imeli plačevati Kraševci le 33 odstotkov za tekoče leto. Dosti je že samo to, gotovo, a učiteljem še zmirom premalo, zato, ker niso po 7mesečnem čaknanji še nič dobili. Nakazana jim je bila plača po novem iz davkarijskih denarnic v Komnu in Se-

*) S politiško-društvenimi rečmi nima opraviti min. Stremayr, ampak, kolikor spadajo v področje ministerstveno, minister Lasser, kot min. za notranjstvo. Prav za prav pa dovoljuje ustanovljenje pol. društev namestništvo. *Ur.*

*) Glej opazko pod dopisom „Od Branice.“ *Ur.*

žani za 1. dan t. m., a v Komnu jim niso hoteli ali mogli izplačati. *) Še septembrom pa se zanašajo, da bo gotovo vse v redu, da le bo na račun šolske doklade dovolj denarja v blagajnico dohajalo. Pri vsem tem pa ostane še vedno stara rana: Kako bo z ogromnimi davkovnimi zastanki? Veča ojstrost od strani sedanjega glavarja bode že nekaj izdala, ali preveč ni moč obetati si. Mnogi pridejo po strogem potirjevanji zastankov na boben; v nekterih krajih — zlasti Trstu bližjih — se ne bo manjkalo kupcev pri dražbah. Take dražbe zemljišč pa bodo vzrok zameram in razdražbam. Kaj tedaj storiti? Tu bi imel „črni“ Černe lepo priliko, oprati se, in zbrisati črno piko, ki so mu jo dali Kraševci. Delal naj bi z vsem svojim upljivom pri dotičnih oblastnijah na to, da bi se Kraševcem zastareli, že take neplačljivi zastanki *odpisali*. — Znabiti, da bi g. poslanec Č. svojim rojakom tudi še v čem drugem lahko kaj pomogel. Šla je, namreč, od okrajnega šolskega sveta Sežanskega prošnja v Beč, naj bi ministerstvo, gledé na to, da Kras ni zmožen, tako hitro toliko davkov vplačati, da bi se vsem šolskim potrebam po postavi ustreči zamoglo, podalo na poznejši obrajt primeren znesek za naj nujniše zahteve. Kako je s to prošnjo, ne vem. — Znano je, da naj večja kraška nadloga je skor vsako leto *pomanjkanje vode*, in še, kar je imamo, je le večji del po mlakah. Nujna potreba je, da se napravijo zidani občni vodnjaki, kakor imajo n. pr. prav lepega in velikega v Opačjeselih. V ta namen je iz javnega zaloga odločenih za ves naš polit. okraj 2000 gold.***) vsako leto. Ravno zdaj hodi komisija okoli, ki kraje ogleduje in njih potrebe presojuje. Razen okrajnega glavarja sta v komisiji za zgorenji Kras znani posestnik Štok, za dolenji vikar Brestovski, g. Kumar. Naj bi se le pravično razsodilo, kje je naj večja sila, da se občinsk vodnjak napravi.

Ogled.

Trije cesarji v Berlinu! Koliko se je o važnem tem shodu že pisalo, in koliko se bo še pisalo! „Glasu“ bi zmanjkalo sape, da bi hotel vse pripovedovati, kar časniki o tem pisarijo. Dokler se je mislilo, da pojde samo naš cesar v Berlin, bilo je našim ustavakom in prusakom tako dobro pri srcu, da malokedaj tako, a ko so slišali, da pride tudi ruski car, zdajci se jim je štrina zmedla. Tu se je začelo ugibanje, kdo je cara povabil, ali zastavice niso do sedaj še rešili. Drugo važniše vprašanje, katero politikarji obravnujejo, je to, kakšen namen ima shod Berlinski. Skor vsi so edinih misli v tem, da pomeni mir. Mir jemljemo tudi mi za ljubo in dobro, samo da ne bo gnjil mir. Da samo orožje miruje, to ni še zadosti — duhovi se morajo umiriti. Smemo li pričakovati, da se peneci se valovi razdraženega duhovnega gibanja uležejo? Brezbožna razuzdanost in svobodno posilstvo se bode li umaknilo pravi, pametni svobodi? Od vladarjev samih bi že še šlo kaj pričakovati, tudi brez „svete zveze“, a od ministrov njihovih sedanjih nič. Toda, kaj si bomo glavo belili z ugibanji in prerokovanji, — prihodnost je nazadnje vendar le v Božjih rokah. Za zdaj naj rečemo le to, da nas veseli, da pride tudi car Aleksander. Ruski in menda tudi naš cesar pojmeta se sijajnim spremstvom v Nemčije glavno mesto. — Pred odhodom v Berlin pa pojde Franc Jož. vendar-le pozdravit ces. Vilhelma v Išel, ko pojde ondot iz Gasteina.

Čehi imajo zdaj prav z grdim škandalom opraviti. Nek pisatelj, goreč taborsk govornik in eden naj boljih agitatorjev pri volitvah v opozicijskem zmislu, Karol Sabina, mladočeske stranke privrženec, kaj je bil? — Že od l. 1849 naj zanesljiviši zaveznik tajne policije, plačan ogleduh, ki je vse, kar je narodna, državno-pravna opozicija počinjala, ovajal, ali pa celó česko stranko s svojim agitovanjem v taka na videz narodne namene pospešujoča početja zapeljeval, da so bila policiji priličen povod, postopati proti opoziciji. Menijo nekteri, da n. pr. ondanji namenjeni napad ces. namestnika Kollerja — bilo je dejanje njegove prekanjenosti.

Pražko mestno starešinstvo pošlje do cesarja deputacijo prosit za *razdvojenje vseucilišča*.

Ljubljansko mestno starešinstvo je sklenilo, da *ne pošlje* poslancev v Beligrad k Milanovi svečanosti; Dunajsko tudi tako. Govori se pa tudi, da hoče vlada, naša in ogerska, prepovedati taka poslanstva. — Naš cesar pošlje po fldml. Molinary-u svoja voščila mlademu knezu.

V nekem okraji v Galiciji se strašno širi kolera. V Petrogradu in drugod na Ruskem pa menda nehava.

Hrvaška regnikolarna deputacija pod predsedništvom škofa Strossmayr-ja ni še nič določnega sklenila zastran poprave državnopravne zveze z Ogersko. — Zagotavlja se, da bo še to leto škof Strossmayer prestavljen kot nadškof v Zagreb na mesto sedanj. nadškofa Mihajlovič-a.

V Karlovcih (v banaško-srbski vojaški granici) se bode začel prihodnjo nedeljo, 18. avgusta, *srbski narodni (cerkveni) zbor*, kateri bo volil patriarha. Naši čitatelji vedó, da razen katoličanov šteje naša avstrijsko-ogerska monarhija med drugoverci naj več starovercev (nezedinjenih Grkov), kake 3 milijone in pol, katerih živí večí del v deželah ogerske krone, ostali pa v Galiciji, Bukovini, Dalmaciji itd. Vsi staroverci pod ogersko krono, razen, kar jih je na Erdeljskem in severnem Ogerskem, imajo verskega glavarja v Karlovcih, kateri ima velik upliv na svoje vernike tudi v političkih rečeh. Za tega del je živa borba tudi med političkimi strankami, kedar gre za volitve v zbor in za voljenje novega patriarha. Izid volitev za narodni zbor je pokazal, da ima ogromno večino narodna omladinska stranka, kateri voditelj je (ogerskega zbora poslanec) Miletič, in ktere organ je časnik „Zastava“ v Novem sadu. Druga stranka je tista, katero boža (Srbom nemila) ogerska vlada. „Omladina“ je strogo narodnjaška stranka in je v duševni dotiki s srbsko „omladino“ unkraj meje avstrijsko-ogerske, v srbski knežiji. To stranko imajo za *naprednjaško*, kar tudi v nekem oziru je, a ne v tistem zmislu, v kakoršnem bi jo nekteri na Sloškem radi osnovali. Kogar še verske in cerkvene zadeve zaminajo, njega ni še okužilo vulgarno pseudoliberalstvo. Časniki, kateri se — svet pretresajočih — verskih vprašanj ne ogibajo, kakor škrat križa, niso se ne še uklonili Slovanom ptujemu maliku, brezvernemu svobodnjaštvu, in tudi ni jim še jedro vse modrosti — pogubljeni indiferentizem. To memogredé; vrnimo se v Karlovce. Narodne stranke kandidat za patriarški sedež je sedanji patriarštva oskrbnik Stojkovič, manjšinin (vladiu) kandidat je vladika Gruić. Kraljevi komisar za srbski zbor je imenovan (nam Goričanom dobro znani) vojaški poveljnik na Hrvaškem feldml. Mollinary. Ogerska vlada ima neki pravico, potrditi tudi manjšininega izvoljenca za patriarha, ako se jej zdi večinin kandidat nevaren. Njeni priverženci, namreč, trdijo, da Stojkovič ne bi bil nič družega, nego orodje Miletič-evo, češ, da ta „diktor“ namerava združiti v svojih rokah „oba meča“ (to je, svetno in duhovsko oblast). Da pa ima srbska omladinska stranka tako moč, prihaja od tod, ker so njena društva po vsem Ogerskem in Hrvaskem prav po vojaško uravnana. Narodnjaki pretijo, da zbor zapusté, ako zmore Gruić. *) Po drugih sporočilih pa ni vlada toliko nasprotna Stojkovič-u.

Z Dalmacijo imajo hrvaški in ogerski časniki, kar je nekaj časa, veliko opraviti; hočejo, namreč, da bi se združila s trojedino kraljevino (Dalm.-Hrvaško-Slavonsko), h kateri na papirji že spada. Do tega tudi gotovo poprej ali pozneje pride.

V Črnigori je prišlo o neki tepežnji med Črnogorci in Turki 10 Turkov ob življenje.

Prekucijsko mednarodno delavsko društvo „internacionale“, katero je iz Londona svoje mreže že skor čez ves

*) Iz družih sporočil nam je znano, da so učitelji tudi za avgust pozneje plačo potegnili. Ur.

**) Od drugod slišimo, da samo 500 gold. Ur.

*) Od druge strani pa se sliši, da hočejo, da se jim pred vsim potrdi volitni red, ki so si ga oni osnovali; če ne, da ne bodo hoteli voliti patriarha. Ur.

na posodo, obstoječo iz starih del in bukev v vseh jezikih; ustanoviti šole za godbo in petje.

Zvezda repatica (komet) pride. Več dni že dohaja nek kmet iz Bistrice v Brno (na Moravskem) in jemlje denar na posodo zastavlja svoje premoženje. Previdni upnik pa se je zbal, mu dalje še kaj dati, in ga vpraša, kaj da bo začel, ko vse zapravi; kmet mu odgovori: Saj pride 12. avgusta komet, in takrat bo vsega konec; do takrat sem pa že preskrbljen!

— **Laško ministerstvo** znotrajnih zadev je prepovedalo uvaževati iz Avstrije in Ogerskega vole, kože in, kar sem spada.

— **Lanza s perotnicami.** Gospod Dukam, ameriški inženir, je znašel pripravo, s katero zamore človek frleti. Žakelj je, poln gaza, s štirimi svilnatimi perotnicami, katerih si človek dve na nogi, dve za pesti priveže. Inženir je pripravo že poskusil; in laški minister Lanza mu je hitro dal pisati, naj precej v Rim pride, ker želi sfrleti iz Kvirinala v Vatikan.

— **Oče nježnih opic** je padel skoz klobuk. Akademija znanosti v Parizu je izvolila gosp. *Loven-a* za svojega zunanjega uda in profesorja anatomije in zoologije, po smrti praškega profesorja Purkinjeta. Znamenito je to, ker je želel častno to mesto dobiti oni *znani Darwin*, kateri je iznašel edino zveličavno resnico, da človekovi prvi stariši so bile — opice! Za zdaj je učenjaku spodletelo; naj le gre sebe in svoje opice kam drugam ponujat.

— **V Ogleju**, kjer je bila 21. jul. veselica ljudska in kamor je bilo došlo veliko tujcev, je okrožni inženir g. Baubela, ki vodi izkopavanje starin, razkril 12 sto let star (starorimski) stolp, s čemur je jako ustregel vsem, ki jih mikajo oglejske starine.

— **Za telegrafsko službo** se je podvrglo te dni v Trstu 17 deklet preskušnji; 10 izmed njih jo je dobro opravilo.

— „**Matične**“ bukve so došle v Gorico.

— **Nenavadna poroka** je bila 7. t. m. v Stollbergu; poročil se je g. Freitag, kteremu je v zadnji nemaško-francoski vojski topovska krogla obe roki odnesla, z ono, s katero se je bil zaročil, ko je bil popolnoma zdrav. Roke ji ni mogel sicer podati, ali zvesto srce ji je dal.

— **Španski kralj Amadej**, je bil na popotvanji iz Madrida v Santander prisiljen prenočiti v Palencii v škofijskem poslopju, kjer ga je škof uljudno sprejel, potem ko se je prvi mestni starešina branil ga sprejeti in ker ni bilo drugih poslopjij za kralja pripravnih. Na Italianskem bi Amadeju sorodni kraljevi rodovini ne bilo lahko, se odpočiti v škofijskem poslopju, ker vlada zapira ona poslopja škofom, kojih neče spoznati.

— **Toča** je napravila pretekle dni veliko škodo v Palmi, Romansu, Gradišči, Zagradu, Ronkah, Dobrdobu, in Gabrijah pri Mirnu; tudi na gornjem Krasu je razsajala.

— **General Estartus.** Rojen je v St. Privat-u na gorenjem Španjskem; je že z malega imel prav bistro glavo, dobro srce in trden značaj. V šolah je prav dobro napredoval in, ker je bil dobro vzrejen, želel je postati duhoven. Že je bil l. 1834 v Geroni se lotil bogoslovja, kar se vojska vname, blizo taka, kakoršna je zdaj na Španjskem, namreč vpor Karlistov zoper kralja; Karlistom je po pravici tikalo vladarstvo. Do leta 1840. je tista vojska trajala, v kateri se je Estartus junaško in zdatno vojskoval za pravico tako, da je bil za polkovnika povišan. L. 1840 je domačijo zapustil; kolikorkrat pa je bila kaka potreba za pravično Karolovo reč, bil je spet pri delu. L. 1868 je bil o taki priložnosti hudo ranjen; in v današnji vojski zapoveduje oddelku pri Geroni. Šteje zdaj 60 let; ali v kljub tej starosti in rani je Estartus krepek, živ, z dušo in telesom vdan pravični Karlovi reči, in, kar je nar več, je skozi in skozi dober katoličan. Vsak večer skliče skup svoje vojake, in moli z njimi sv. rožni venec, h kateri molitvi se tudi kmetje tistega kraja pridružijo; povsod, koder z vojsko srečno izhaja, postavlja znamenja sv. križa.— (Koliko drugih, nižih glavic je, ki se molitve, križa in cerkve sramujejo!)

Listek.

O prepovedanih knjigah. *)

(Spisal prof. Kociančič.)

(Dalje)

Protestantje so v 16. stoletju od katoliške cerkve se ločili, in učili, da je sv. pismo edini vir, iz kterega moramo zajemati to, kar nam je verovati in kako imamo živeti; in tedaj so dosledno terdili, da je branje svetega pisma vsakemu kristjanu brez razločka k zveličanju potrebno. Ker pa veči del ljudi le svoj domači

jezik ume, tedaj se jim je potrebno zdelo, da se sveto pismo prestavi v vse jezike, in so pravili, da cerkev ne sme nobenemu prepovedati branja svetih knjig v njegovem jeziku. Katoliška cerkev pa se je protestantom nasproti postavljala, rekoč, da branje svetega pisma ni vsakemu potrebno k zveličanju; in da nimajo vsi brez razločka svetega pisma vsak v svojem lastnem jeziku prebirati, ker bi si sicer s tem več škodili, kakor pa koristili.

Vendar pa so se Jansenisti zopet oglasili, in posebno Quesnell. Ta je namreč učil, da ima vsak kristjan pravico, svete knjige brati, in da se mu krivica godi, ako mu to kdo brani. Ali papež Klement XI. je s svojim pismom *Unigenitus* l. 1713. njegov uk obsodil. Pistojski zbor je hotel sicer ponoviti ravno ta janzenistovski nauk, ali Pij VI. ni dolgo k temu molčal, in je nauk katoliške cerkve, kar to stvar zadeva, krepko zagovarjal in poterdil.

Leta 1804. pa so bila na Angležkem ustanovljena tako imenovana *biblijska ali svetopisemska društva*. Sedmi dan sušca rečenega leta namreč so se bili sošli v Londonu možje, se ve, da nekatoličani, bilo jih je tri sto, da so to društvo osnovali. Namen tega društva je bil, in je, sveto pismo v vse mogoče jezike predstavljati in na svetlo dajati. Premoženje tega društva se je bilo v prvih 30 letih tako pomnožilo, da je bilo do leta 1834. za izdajanje svetega pisma 74,538.722 frankov, to je, blizo 26 milijonov goldinarjev potrošenih. Da katoličane slepijo, tiskajo in izdajajo tudi katoliške prestave svetega pisma, toda brez opomb in brez razlaganja. **) Nam Slovencem so začeli svoje iztise sv. pisma vrivati še le ta poslednja leta. Delijo tedaj in širijo svete knjige, kakor jih oni na svetlo dajejo, vsem brez razločka, katoličanom in nekatoličanom, in celo Turkom in drugim nevernikom po celem svetu, naj bi je vsakdo bral, češ, da bo že sv. Duh vsakega bralca razsvetlil, da bo božjo besedo umel, ako ravno je neveden v tem, kar je treba znati, da zamore kdo količkaj umeti svete knjige. Da se človek zveliča, pravijo, je že zadosti, da sveto pismo pazljivo prebira.

Ta *biblijska društva* niso bila vseč še vsem protestantom ne, posebno od kar so leta 1826 sklenili, da se imajo v prihodnje izpuščati te-le knjige stare zaveze: *Tobija, Judit, Baruh, knjige modrosti, Sirahova knjiga, dve knjigi Makabejcev, in iz Esterine knjige od IX., 4. noter do XVI., iz Daniela preroka pa III., 24—90., in pa XIII. in XIV.* Vsega tega manjka v svetih pismih stare zaveze, ki so bila od tega društva izdana po letu 1826. Da je katoliška cerkev, da so se rimski papeži temu ravnanju vstavljali, je naravno, ter so hudo prepovedali, ukupovati, obdržati in prebirati sveto pismo, od takih društev izdano, prvič za to, ker se te knjige tiskajo in izdajajo od krivovercev; ker je tako tiskanje in izdajanje nasprotno zapovedim in uredbam katoliške cerkve; ker je tako sv. pismo mnogokrat od nekatoličanov pristuljeno in pomankljivo, in ker ga vrivajo vsim brez razločka, tudi nevednin, da bi, zaničevaje poduk katoliške cerkve, sami po svoji glavi sveto pismo razumevali in razkladali; iz česar izhaja to, da potem vsakdo le to veruje, kar hoče, in da postane toliko ver, kolikor je glav, kakor vidimo, da se protestantom godi.

(Dalje prih.)

*) Obračamo posebno pozor p. n. občinstva na sledeči spis. Ured.

**) Pozneje so se po celi Evropi podružnice biblijskega Londonskega društva osnovala, ki imajo svoje „*agente*“ tudi že pri nas v Gorici.

Listnica uredništva: Gg. K. tuhaj; B. pri Br. prihodnjič, H. za drugo bomo videli.

Tržna cena žita 31 julija 1872.

Pšenica (kaznanik)	gl.	3 s.	20
Tursica	”	2	65
Ječmen	”	3	30
Rež	”	2	40
Oves	”	1	38
Fižol	”	3	30
Seno (cent)	”	1	10
Slama	”	1	—

Borsni kurzi na Dunaji 1 avgusta.

Državne oblig. v srebru	gl	72 s.	—
” ” papirju	”	66	10
Posojilo leta 1860	”	126	50
Napoleon d'or	”	8	85
Cekini	”	5	32
Adžjo srebra	”	108	40